

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów użytych w pracy	11
Wstęp	13
Rozdział I	
WYBRANE ZAGADNIENIA USTROJU WEWNĘTRZNEGO RFN I RP	19
Rozdział II	
GWARANCJE OGÓLNE SAMORZĄDNOŚCI GMINNEJ W RFN I RP	32
1. Gwarancje ogólne samorządności gminnej w Republice Federalnej Niemiec	32
1.1. Zagadnienia wstępne	32
1.2. Istota terytorialnej osoby prawnej prawa publicznego	33
1.2.1. Zagadnienie terytorium	33
1.2.2. Problem obywateli i mieszkańców gminy	38
1.2.3. Aspekt uprawnień władczych	40
1.3. Gwarancje osoby prawnej typu instytucjonalnego	42
1.4. Gwarancje rzeczywistej instytucji prawnej	44
1.4.1. Zasada uniwersalności („wszystkie sprawy wspólnoty lokalnej”)	44
1.4.2. Zasada własnej odpowiedzialności	59
1.4.3. Uprawnienia regulacyjne	65
1.4.4. „Ramy ustaw”	72
1.5. Władztwa gminne	76
1.5.1. Uwagi ogólne	76
1.5.2. Władztwo terytorialne	78
1.5.3. Władztwo osobowe	82
1.5.4. Władztwo organizacyjne	87
1.5.5. Władztwo finansowe	96
1.5.6. Władztwo planowania	96
1.5.7. Władztwo w zakresie administracji świadczącej	105
1.5.8. Władztwo w zakresie spraw kulturalnych	107
1.6. Granice ingerencji w samorządność gminną	109
1.6.1. Wstęp	109
1.6.2. Zakres istotny samorządności gminnej	111
1.6.3. Zakres krańcowy samorządności (Randbereich)	115
1.6.3.1. Ogólnie	115
1.6.3.2. Zamierzone ingerencje w samorządność gminną – grupa pierwsza	118

1.6.3.3. Naruszenie realizacji zadań przez ustanowienie ram ustawowych samorządności – grupa druga ingerencji	122
1.6.3.4. Ingerencje faktyczne	123
2. Gwarancje ogólne samorządności gminnej w Rzeczypospolitej Polskiej	125
2.1. Zasada pomocniczości	125
2.2. „Istotna część zadań publicznych”	131
2.3. Zasada samodzielności gminy	139
2.4. Granice samorządności gminnej	156
3. Podsumowanie	161
<i>Rozdział III</i>	
GWARANCJE FINANSOWE SAMORZĄDNOŚCI GMINNEJ W RFN I RP	166
1. Gwarancje finansowe samorządności gminnej w Republice Federalnej Niemiec	166
1.1. Wstęp	166
1.2. Władztwo finansowe	167
1.2.1. Wprowadzenie	167
1.2.2. Dwustopniowy system finansów publicznych w świetle Ustawy Zasadniczej RFN a gminne władztwo finansowe	167
1.2.3. Istota władztwa finansowego	168
1.2.4. Granice władztwa finansowego	173
1.3. Roszczenie o odpowiednie uposażenie finansowe	174
1.3.1. Wstęp	174
1.3.2. Treść i zakres roszczenia o odpowiednie uposażenie finansowe	175
1.3.3. Podmioty zobowiązane z tytułu roszczenia o odpowiednie uposażenie finansowe	179
1.4. Dochody gminy	180
1.4.1. Wstęp	180
1.4.2. Dochody podatkowe	182
1.4.2.1. Podatki realne	182
1.4.2.2. Lokalne podatki konsumpcyjne i od wydatków	187
1.4.2.3. Udział w podatku dochodowych	187
1.4.2.4. Udział w podatku obrotowym	188
1.4.2.5. Udział we wpływach z podatków wspólnych	189
1.4.2.6. Udział we wpływach z podatków krajowych	189
1.4.3. Dotacje	190
1.4.4. Opłaty i tzw. Beiträge	192
1.4.4.1. Opłaty	192
1.4.4.2. Beiträge	193
1.4.4.3. Szczególne opłaty komunalne	193
1.5. Wydatki gminy – wzmianka	194
2. Gwarancje finansowe samorządności gminnej w Rzeczypospolitej Polskiej	195
2.1. Zasada decentralizacji finansów publicznych	195
2.2. Władztwo finansowe	197
2.3. Zasada adekwatności dochodów do wykonywanych zadań	209
2.4. Dochody gminy	214

2.4.1. Wstęp	214
2.4.2. Dochody podatkowe	217
2.4.2.1. Wstęp	217
2.4.2.2. Podatki gminne	218
2.4.2.3. Opłaty (gminne)	221
2.4.2.4. Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	223
2.4.2.5. Samoopodatkowanie	224
2.4.2.6. Administracja i pobór danin publicznych	225
2.4.3. Subwencja ogólna	226
2.4.4. Dotacje celowe	230
2.4.5. Inne dochody gminy	232
3. Podsumowanie	232

Rozdział IV

NADZÓR NAD SAMORZĄDEM GMINNYM W RFN I RP	237
1. Nadzór nad samorządem gminnym w Republice Federalnej Niemiec	237
1.1. Wstęp	237
1.2. Istota i funkcje nadzoru	238
1.3. Zasady procesowe sprawowania nadzoru komunalnego	243
1.3.1. Zasada legalizmu czy zasada oportunistu	243
1.3.2. Zasada subsydiarności	246
1.3.3. Roszczenie jednostki o ingerencję organów nadzoru	247
1.4. Rodzaje nadzoru państwowego	248
1.4.1. Wstęp	248
1.4.2. Nadzór prawny	249
1.4.3. Nadzór fachowy (Fachaufsicht) i nadzór szczególny (Sonderaufsicht)	251
1.5. Środki nadzoru w ustawodawstwie niemieckim	255
1.5.1. Prawo do informacji	255
1.5.2. Doradztwo	257
1.5.3. Kwestionowanie	259
1.5.4. Prawo zarządzania	260
1.5.5. Wykonanie zastępcze	261
1.5.6. Ustanowienie pełnomocnika (komisarza)	262
1.5.7. Rozwiązanie rady gminy	264
1.5.8. Zarządzenie nowych wyborów Pierwszego Burmistrza skrócenie kadencji Pierwszego Burmistrza.	265
1.5.9. Restrykcje (embargo) finansowe	266
2. Nadzór nad samorządem gminnym w Rzeczypospolitej Polskiej	266
2.1. Istota nadzoru	266
2.2. Rodzaje nadzoru państwowego w RP	274
2.2.1. Zagadnienia ogólne	274
2.2.2. Nadzór prawny	281
2.2.3. Organy nadzoru	288

2.3. Środki nadzoru w ustawodawstwie polskim	296
2.3.1. Prawo do informacji	296
2.3.2. Doradztwo	298
2.3.3. Zakwestionowanie uchwały lub zarządzenia	299
2.3.4. Zarządzenie zastępcze	305
2.3.5. Rozwiązanie rady gminy	306
2.3.6. Odwołanie wójta	309
2.3.7. Zawieszenie organów gminy	310
2.4. Zatwierdzenia, uzgodnienia i opinie w ustawodawstwie polskim ...	313
3. Podsumowanie	316
<i>Rozdział V</i>	
GWARANCJE OCHRONY SAMORZĄDNOŚCI GMINY W RFN I RP	321
1. Gwarancje ochrony samorządności gminnej w Republice Federalnej Niemiec	321
1.1. Gwarancje podmiotowej pozycji prawnej gminy	321
1.1.1. Zagadnienia wstępne	321
1.1.2. Treść gwarancji	324
1.1.3. Adresat gwarancji	329
1.1.4. Instrumenty procesowe ochrony gwarancji	330
1.1.5. Gmina jako podmiot praw podstawowych	330
1.2. Gwarancje ochrony samodzielności gminy w stosunkach nadzorczych	332
1.2.1. Ogólnie	332
1.2.2. Środki zaskarżenia poszczególnych rodzajów czynności nadzorczych	334
1.2.2.1. Nadzór prawny	334
1.2.2.2. Nadzór fachowy (szczególny)	335
1.3. Komunalna skarga konstytucyjna w Ustawie Zasadniczej RFN	337
1.3.1. Wprowadzenie	337
1.3.2. Charakter prawny komunalnej skargi konstytucyjnej	338
1.3.3. Zdolność sądowa	342
1.3.4. Przedmiot komunalnej skargi konstytucyjnej	344
1.3.5. Bezpośrednie odniesienie normy prawnej do skarżącej gminy	345
1.3.6. Kryteria kontroli	347
1.3.7. Subsydiarność komunalnej skargi konstytucyjnej	349
2. Gwarancje ochrony samorządności gminy w Rzeczypospolitej Polskiej	351
2.1. Ochrona samodzielności gminy – ogólnie	351
2.2. Gminny wniosek o zbadanie konstytucyjności lub legalności aktów normatywnych w Konstytucji RP	354
2.2.1. Wstęp	354
2.2.2. Przedmiot gminnego wniosku o zbadanie konstytucyjności lub legalności aktów normatywnych	356
2.2.3. Zdolność sądowa	359
2.2.4. Kryteria kontroli	360
2.2.5. Gmina jako podmiot praw podstawowych	363

2.3. Gwarancje ochrony samodzielności gminy w stosunkach nadzorczych	365
2.4. Gwarancje ochrony samodzielności gminy w pozostałych rodzajach stosunków administracyjnych	368
3. Podsumowanie	372
Zakończenie	374
Literatura	381
Orzecznictwo	396
Wykaz aktów prawnych	401